

Kirja, joka muutti elämäni

Dodge Cityn kaduilla lepää kostean hikinen hellepilvi, kun mies saapuu kaupunkiin koko päivän kestäneeltä matkaltaan Coloradosta. Mies pysäköi vuokra-autonsa hotellin eteen ja kirjautuu sisään. Myöhemmin hän raahautuu alakerran ravintolaan pyyhkimään pölyt kurkustaan tuopillisella saksalaista alkoholinta olutta. Preerioiden vaeltaja on selvinnyt uhkaavasta tilanteesta, sillä seudulla kierrelleet rosvotuulet, hurrikaanit, ehtivät jo tärisyttää autoa, mutta pysyivät kuitenkin etäällä, synkkinä pilvinä auton sivupeilissä.

Aamulla mies karauttaa virkistyneenä tutustumaan Dodge Cityn nähtävyyksiin. Erityisenä tavoitteena on löytää mies, jonka myyttinen hahmo on jo lapsena iskostunut hänen mieleensä: sheriffi Wyatt Earp...

Keskikoulussa vietimme viikot suuressa asuntolassa, johon oli kerätty kaikki pohjoisen Lapin oppikoululaiset. Kuri oli kova, myös lasten kesken. Ehkä ärrävikani takia jouduin isojen poikien hampaisiin, ja perin raadolliseksihan elämä kävi. Harva se ilta minua istutettiin roskapöntöllä lausumassa esimerkiksi sanaa ”Armoa”, jossa ärrä sorahti hauskesti ainakin ympärillä nauravien isojen poikien mielestä. Välillä päätä huljuteltiin vessanpöntössä ja ulkona tehtiin lumipesuja. Ärrävika teki minusta maailman kelvottomimman ihmisen.

Asuntolahuoneen oven alla ei ollut kynnystä, joten käytävälle näkyi, jos huoneessa oli valot. Niinpä vietin lukemattomia iltoja pimeässä huoneessa peläten, että joku avaisi oven ja paljastava valokeila löytäisi minut. Istuin ehkä ikkunan vieressä tähtitaivasta katsellen. Tähtien valomeressä tuntui olevan oikeaa elämää – ainakin toisenlaista kuin täällä. Muistan vielä tänäkin päivänä, kuinka kirkkaasti ymmärsin oman yksinäisyyteni. Vanhemmat ihmiset pystyivät aina

turvautumaan toisiinsa, mutta kiusatulla lapsella ei ole suojaa. ”Näin yksinäinen minä en ole tule koskaan olemaan”, muistan ajatelleeni 12-vuotiaana poikasena.

Toisin sentään oli Tombstonessa, Suuressa Lännessä. Roistot yrittivät kyllä vallata kaupungin yleensä ilkeän karjaparonin suojeleuksessa, mutta heitä vastaan asettui luunkova lainvartija Wyatt Earp, myös Dodge Cityssä asuvana liittovaltion marshalina tunnettu vaitelias mies. Roistot saattoivat ajoittain päästä niskan päälle ja pahoinpidellä sheriffiä, mutta yhtäkkiä hämärästä hevospilttuusta kuului pelastava naksaus: salaperäisen pelurin, Doc Hollidayn, revolverin iskurin virittäminen kertoi, että roistojen peli oli pelattu. Samalla se kertoi ystäväyydestä ja avunannosta, jollaisesta Ivalon asuntolan lapset saattoivat vain haaveilla.

Texas-lännensarja (tekijänä nimimerkki William Mark) oli minun asuntola-aikojeni henkireikä. Irtonumero tuli kerran kuukaudessa paikalliselle R-kioskille, jonka kulmilla aloin levottomasti liikehtiä jo edellisinä päivinä. Kerran kuukaudessa asuntolaan palasi onnellinen nuorimies, joka henkisesti oli *Liipasinsormi herkässä*. Hän kesti taas kiusaamista odotellen aikaa, jolloin *Tuliluikku puhuu...* ja kun olisi *Helvetti irrallaan*. Tähdet asuntolan ikkunassa kertoivat toisesta, onnellisemmasta maailmasta, jossa *Kultakuorma kulkee*. Nyt vain *Nukkuva helvetti* odotti lopullista välienselvittelyä, jossa koko ilkeä *Clantonin kopla* ammuttaisiin tuusannuuskaksi O. K. Corralin legendaarisessa verilöylyssä.

Texas-iltoina vetäydyin pimeään asuntolahuoneeseeni. Paras lukupaikka oli taskulampun kanssa vaatekaapin päällä, jossa oli juuri sopiva syvennys pientä poikaa varten. Mukaan otettu viltti esti lampunvaloa paljastamasta pimeän huoneen pakolaista. Joku saattoi käydä avaamassa huoneen ovenkin, mutta ei havainnut minua luolassani.

Sitten Tombstonessa alkoi paukkua.

Dodge Cityn paikallisesta museosta löydän paljon muistoja villin lännen ajoilta, myös ystävästäni Wyatt Earpista ja hänen vuosistaan liittovaltion marshallina. Museossa on

valokuvausliike, jossa saan pukeutua länkkärivaatteisiin ja otattaa itsestäni kuvan Wyatt Earpinä ase kädessä – maksua vastaan tietysti. Stetsonini takana lukee: ”Get the heck out of Dodge City.”

Ostamani elämäkerta Wyatt Earpistä kertoo kokonaan toisenlaisia tarinoita kuin Texas-kirjat. Enhän ole vuosikymmeniin uskonut lännenkirjojen antamaan todellisuuteen, mutta silti legendan ja arkipäivän välinen kuilu lyö vyön alle. Ystäväni Wyatt ja Doc osoittautuvat luonteiltaan levottomiksi ja ristiriitaisiksi, jopa psykoottisiksi hahmoiksi. Wyattin sheriffikausi oli mitättömän lyhyt ajanjakso rajaseutujen levottomassa menneisyydessä. Ennen sitä ja sen jälkeen hän vietti ns. epämääräistä elämää ja teki tekoja, jotka eivät olleet kunniaksi.

Kuuluisa O. K. Corralin taistelukin oli Wyatt Earpin kostonhimon sumentama väkivallanteke, verinen kylätappelu, joka lopetti hänen lyhyeksi jääneen uransa lainvalvojana.

Mutta ei oma elämäniäkään mennyt niin mustavalkoisissa merkeissä kuin lapsena kuvittelin. Elämä sai kovasti sävyjä, mutta monimuotoisuus osoittautui myös suoranaiseksi viidakoksi sinne tänne sojottavia tavoitteita, tarkoituksia ja tulkintoja niin, että koossa pitäviä ajatuksia on välillä vaikea löytää. Tähdetkin ovat osoittautuneet pelkiksi protuberanssien polttamiksi tulipalloiksi.

Silti lukeminen – lännensarjoista kaiken maailman kirjallisuuteen laajentuneena – on säilynyt tärkeänä suunnannäyttäjänä. Enkä koskaan tingi siitä, etteivätkö kirjallisuuden luomat todellisuudet olisi aivan yhtä oikeita kuin mikä tahansa muu kokeminen tässä maailmassa.

Veli-Pekka Lehtola